

SKRIVENA BLAGA PETRINJE – OD MISTERIJE DO ATRAKCIJE

MARKO ČANIĆ, LEA KROLO, IVA VIŠNJAK, ANA VUKELIĆ

Veleučilište u Karlovcu, Karlovac, Hrvatska
markocanic419@gmail.com, leakrolo321@gmail.com, iva.visnjak@gmail.com,
a.vukelic1609@gmail.com

Ovaj rad daje sveobuhvatan prikaz grada Petrinje, analizirajući njezin geografski smještaj, povijesni razvoj, demografska kretanja, gospodarstvo, te društvene i prostorne promjene, s posebnim naglaskom na posljedice potresa 2020. godine. Grad se nalazi u Sisačko-moslavačkoj županiji i obilježen je povoljnim prometnim položajem, ali i izazovima koji proizlaze iz prirodnog i društvenog okruženja. Povijesno, Petrinja ima bogatu prošlost – od doba Osmanlija, preko razdoblja Austro-Ugarske, Domovinskog rata, pa sve do danas. Kroz ta razdoblja Petrinja se mijenjala uloga grada, od vojne i trgovačke važnosti do današnje borbe s posljedicama rata i prirodnih nepogoda. Analizirani su demografski pokazatelji koji ukazuju na kontinuirani pad stanovništva, negativan prirodni prirast, starenje i snažnu emigraciju mlađe populacije. Razmatraju se i struktura kućanstava te obrazovna i dobna struktura. U gospodarskom dijelu fokus je na nekada snažnoj industriji, poljoprivredi, te pokušajima razvoja turizma i obrtništva. Nakon potresa, gospodarstvo je dodatno oslabljeno, a brojna poduzeća i obitelji još se nisu oporavili. Poseban naglasak stavljen je na posljedice potresa 2020., koji je prouzročio veliku materijalnu štetu, raseljavanje stanovništva i dodatno usporio razvoj. Rad završava promišljanjem o budućnosti grada – potrebi za kvalitetnijom obnovom, potporom lokalnim inicijativama, privlačenjem investicija i demografskom obnovom kako bi Petrinja ponovno stekla stabilnost i razvila svoj puni potencijal.

DOI

[https://doi.org/
10.18690/um.fr.3.2025.5](https://doi.org/10.18690/um.fr.3.2025.5)

ISBN

978-961-299-044-2

Ključne riječi:

demografska kretanja,
ruralni turizam,
investicije,
demografska obnova,
industrija

University of Maribor Press

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.ft.3.2025.5](https://doi.org/10.18690/um.ft.3.2025.5)

ISBN
978-961-299-044-2

Keywords:

demographic trends,
rural tourism,
investments,
demographic renewal,
industry

HIDDEN TREASURES OF PETRINJA – FROM MYSTERY TO ATTRACTION

MARKO ČANIĆ, LEA KROLO, IVA VIŠNJAK, ANA VUKELIĆ

Karlovac University of Applied Sciences, Karlovac, Croatia
markocanic419@gmail.com, leakrolo321@gmail.com, iva.visnjak@gmail.com,
a.vukelic1609@gmail.com

This paper provides a comprehensive overview of the city of Petrinja, analysing its geographical location, historical development, demographic trends, economy and social and spatial changes caused by recent events, in particular the 2020 earthquake. The city is located in the Sisak-Moslavina County and is characterised by a favourable transport location, but also by challenges arising from the natural and social environment. The analysis of demographic indicators shows a continuous decline in population, negative natural growth, an ageing population and a strong out-migration, especially of the younger population. The structure of households, education and age structure are also analysed. The economic part of the paper focuses on the once strong industry, agriculture and attempts to develop tourism and crafts. After the earthquake, the economy was further weakened and many businesses and families have not yet recovered. Particular attention is paid to the consequences of the 2020 earthquake, which caused extensive material damage, displaced the population and further slowed down development. The paper concludes with a reflection on the future of the city – the need for better reconstruction, support for local initiatives, attracting investment and demographic renewal so that Petrinja can regain stability and realise its full potential.

University of Maribor Press

1 Uvod

Uvodni dio rada ima zadatak za predstaviti turistički potencijal grada, predstaviti probleme s kojima se grad susreće te koji ga potencijalno koče u daljnjem razvoju u svim aspektima. Također stavit će se naglasak i na povijesne, kulturne i prirodne resurse kao i usmjeriti fokus na očuvanje lokalne baštine u kontekstu održivog razvoja turizma, koji grad Petrinja nezaobilazno mora sprovoditi ukoliko želi doći do maksimalnih rezultata u turizmu, a da pritom resursi, baština i sve ostalo ostane očuvano i izvorno tradicionalno. Grad sa svojom vrlo bogatom poviješću, koja seže iz perioda antike, predstavlja prostor s autentičnim prirodnim i kulturnim nasljeđem, kada se to nasljeđe ukomponira, dobiva se osnovni preduvjet za očuvanje i razvitak turističkog identiteta. U nastavku slijedi nekoliko prijedloga za pokušaj maksimaliziranja potencijala grada Petrinje u više aspekata.

1.) Petrinja – grad doživljaja:

- a) Cilj: stvaranje koncepta u kojem i domaći i inozemni turist ima mogućnost doživjeti grad Petrinju kroz intrigantna i interaktivna iskustva koja uključuju povezanost sa lokalnim životom, kulturološkim i prirodnim resursima.
- b) Ideja: kreiranje personaliziranih paketa gdje posjetitelji odnosno turisti imaju mogućnost biranja između različitih aktivnosti kao što je npr. branje uzgojenih kultura ili bilja, izrade lokalnih proizvoda te tradicionalne pripreme jela s domaćinima.
- c) Realizacija: suradnjom s lokalnim umjetnicima, poljoprivrednicima te obrtnicima i ostalima, grad Petrinja može ponuditi autentična i intrigantna iskustva kroz kratkoročne ili jednodnevne radionice.

2.) Kulturno – gastronomski kalendar grada Petrinje – Sezone okusa:

- a) Cilj: privlačenje posjetitelja tijekom čitave kalendarske godine kroz kulturne događanje i manifestacije na kojima bi bila neizbježna gastro ponuda grada Petrinje. Također gastro ponuda bi varirala po sezonama.
- b) Ideja: uvođenje kalendara sezonskih festivala, npr. Jesen plodova ili Dani Siska na Kupi. Gdje bi svaka sezona predstavljala specifičnu ponudu hrane, pića i aktivnosti za taj dio godine kao i za grad Petrinju.

- c) Realizacija: surađivanje s lokalnim OPG-ovcima, lokalnim ugostiteljima i kreativcima koji bi servirali i predstavili običaje i okuse kroz pripremu jela, zanate i kulturne programe u gradu Petrinji.

3.) Virtualna priča o gradu – interaktivna mapa:

- a) Cilj: kreiranje digitalne priče o gradu Petrinji koja bi turistima i posjetiteljima pružila mogućnost interaktivnog pristupa prirodnim lokacijama te pristup povijesnim i kulturnim mjestima do kojih neki ljudi poput invalida možda fizički ne mogu pristupiti, a na taj način bi se sve pregledno nalazilo na jednom mjestu.
- b) Ideja: interaktivna karta u obliku mobilne aplikacije koja bi turiste odnosno posjetitelje vodila kroz grad i okolicu uz dodatne audio vodiče, povijesne bilješke i činjenice kao i mogućnost bilježenja vlastitih dojmova i spoznaja o gradu koje bi se u aplikaciji mogle dijeliti s drugima. Aplikacija također može sadržavati AR funkcije gdje bi posjetitelji mogli vidjeti grad Petrinju kroz povijest na nekim od ključnih lokacija.
- c) Realizacija: Suradnja s programerima koji bi pomogli u izradi i realizaciji samog cilja i ideje.

4.) Noć pod zvijezdama i eco talks:

- a) Cilj: ostvarivanje noćenja, kako bi došlo do smanjenja posjetitelja i na taj način emisije CO₂, uz vikend boravak i očuvanje okoliša.
- b) Ideja: organiziranje noćenja pod zvijezdama uz kempiranje u blizini prirodnih znamenitosti u gradu Petrinji, uz dodatak aktivnosti poput eco talks-a s lokalnim ekolozima i biolozima, promatranja zvijezda te vođenih šetnji.
- c) Realizacija: razvitak partnerstva s eko – entuzijastima, turističkim vodičima i lokalnom zajednicom koji bi organizirali kempiranje, vikend boravke i edukativne programe o lokalnoj flori i fauni.

5.) Mali trg – festival tradicije i inovacije:

- a) Cilj: povezivanje lokalnih obrtnika, umjetnika i proizvođača kako bi se putem modernog oblika kreativnog stvaralaštva pokazala tradicija grada Petrinje.
- b) Ideja: organiziranje godišnjeg festivala na malom trgu u centru grada Petrinje gdje bi se nudile izložbe rukotvorina, prezentirali stari zanati te moderne inovacije nadahnete tradicijom.
- c) Realizacija: postavljanje štandova na otvorenom području u centru grada Petrinje gdje bi posjetitelji odnosno turisti imali mogućnost probati i kupiti lokalne proizvode, sudjelovati u raznim radionicama, a umjetnici bi na taj način imali priliku stvarati svoje proizvode pred turistima i posjetiteljima, kombinacijom tradicije i modernih dizajna.

6.) Avanture u gradu Petrinji:

- a) Cilj: kreiranje programa koji bi uključivali obiteljske aktivnosti koji bi kombinirali edukaciju i avanturizam.
- b) Ideja: razvitak ekspedicija u kojima obitelji zajedno sa svojom djecom mogu istraživati prirodu te učiti o ekosustavu grada Petrinje i na taj način pronaći razne rute kroz šume te sakupljati bilješke o zapažanim životinjskim i biljnim vrstama.
- c) Realizacija: obitelji koje bi se odlučile na ovakav poduhvat bi dobile „ekspedicijske pakete“ koji bi uključivali povećala, karte i bilježnice koji bi im bili vodilja i pomoć kroz avanture u prirodi, uz priliku pohađanja radionica u kojima bi se obrađivale teme poput zaštite okoliša, preživljavanja i orijentacije u prirodi.

2 Povijesno – teorijski, retrospektivni i eskplikativni dio

Petrinja je grad smješten u slikovitom području Sisačko – moslavačke županije, grad ima vrlo bogatu tradiciju i povijest koja uz teritorij i resurse, predstavlja jednu od ključnih pretpostavki za razvoj turizma u samom gradu, a tako i županiji. Područje Petrinje ima vrlo značajnu povijest koja se ukopava u povijest sve do vremena antike, u to doba područje je bilo naseljeno od strane Kelta i Ilira te kasnije Rimljanima. Ime samog grada potječe od latinske riječi „Petrinia“ što u prijevodu znači kamenolom

iz razloga što se u neposrednoj blizini mjesta nalazio kamen za gradnju. Jedan od prvih pisanih tragova datira iz 1240. godine, tada je kralj Bela IV. Kao dar dao posjede obitelji Babonić. Za vrijeme srednjeg vijeka grad Petrinja postaje vrlo strateški važan prostor, gledajući tada s vojnog aspekta. U tom razdoblju prijetnje od napada Osmanskog Carstva bile su gotovo nepredvidive, grad za to razdoblje igra vrlo važnu ulogu u periodu u 16. stoljeću., na prostoru tadašnje Vojne krajine. Petrinjska utvrda sagrađena je 1592. godine kako bi sprečavala prodor Osmanlija u ostatak teritorija, nakon osmanskog napada bila je devastirana te naknadno obnovljena. Nakon perioda gdje je grad služio kao brana, došao je period gdje je Petrinja postala gospodarski centar ovog dijela Hrvatske. U 18. stoljeću postala je vrlo poznata po zanatstvu, u kojem se naravno, najviše ističe lončarstvo, po tom zanatu na prostoru Republike Hrvatske, Petrinja je i dalje najpoznatija. Nakon toga u 19. stoljeću dolazi do modernizacije i proširenja samog grada, osobito za vrijeme Habsburške Monarhije. Do razvitka je došlo i nakon dva svjetska rata, gdje je također dolazilo do ulaganja i industrijalizacije, a naposljetku 1990-ih godina grad je praktično u potpunosti bio devastiran, demografija se promijenila iz korijena, grad se nakon razaranja mukotrpno obnavljao te ga je na kraju, ponovno razorio u velikoj mjeri potres koji je nastupio u prosincu 2020. godine, magnitude 6,4 prema Richterovoj skali. Potres je također poput rata, uvelike promijenio demografsku i infrastrukturnu sliku grada. Grad sadrži mnoga autentična i raznolika kulturna obilježja, brojne manifestacije te očuvana prirodna bogatstva odnosno resurse. Petrinja posjeduje vrlo intrigantne i vrijedne kulturno – povijesne spomenike i bogatstva koja predstavljaju bogatu prošlost samog grada. Od navedenih valja istaknuti Crkvu svetog Lovre, crkva nastaje u 18. stoljeću te spada u najvažnije sakralne objekte na području Petrinje, izgrađena je u baroknom stilu. Crkva je jedan od ključnih simbola grada Petrinje te je vrlo važan dio njene kulturne baštine. U njoj se tokom čitave godine odvijaju razne kulturne i vjerske manifestacije koje privlače ljude (TZ Petrinja, b. d. a)

Također valja istaknuti tradicionalno izrađivanje keramičkog posuđa i drugih predmeta u Petrinji. Grad je poznat po vrlo dugogodišnjoj i bogatoj tradiciji izrade keramike. Obrt kao takav u gradu potječe još za vrijeme srednjeg vijeka. Danas obrt predstavlja važan kulturni simbol i to na prostoru čitave Republike Hrvatske, a i šire. Petrinjska keramika je poznata zbog posebnih lončarskim tehnikama koje se izvode na tradicionalan i autentičan način o kojima stanovnici Petrinje na veliko govore i predstavljaju ih kao suvenir grada. Kada se govori o keramici i lončarstvu u gradu

Petrinji, uvelike se ističe Keramički atelje Petrinja koji objedinjuje kreativnost, tradicionalnu i socijalnu uključenost. Keramički atelje predstavlja iznimno važan kulturološki centar koji je primarno posvećen očuvanju keramike te izrađivanja proizvoda na autentičan i tradicionalan način, to omogućava razvitak kreativnog izražavanja kako mlađe, tako i starije populacije. Atelje je vođen udrugom GRAK od pandemijske 2020. godine, atelje nastaje kao jedna od inicijativa odnosno odgovor na nedostatak kulturnih i društvenih aktivnosti u gradu Petrinji. U vremenskom intervalu od 2020. godine pa do 2022. godine, projekt „Otvoreni keramički atelje“ omogućio je kreativno izražavanje, edukaciju i edukativne radionice te socijalnu inkluziju kroz različite aktivnosti i već navedene radionice. Projekt je sproveden u sklopu Programa integrirane regeneracije malih gradova na ratom zahvaćenih područjima, projekt je financiran putem sredstava Europskog socijalnog fonda. Tijekom provođenja projekta, organizirano je 332 sata radionica gdje su se izrađivali raznoliki keramički predmeti, na kojima su sudjelovale različite i gotovo sve dobne skupine. Nakon što se projekt sproveo, 120 polaznika je nastavilo u razvijanju vještina vezanih uz modernu keramiku, temeljenu na tradicionalnom lončarstvu stanovnika Petrinje, to je indikator uspješnosti u provođenju projekta koji je potaknuo na dugoročniju kreativnost odnosno aktivnost te preneseno znanje na nove naraštaje koji će dalje njegovati naučeno. Radionice u ateljeu omogućavaju sudionicima svih uzrasta da steknu osnovne kao i napredne vještine u izradi keramičkih predmeta, korištenjem tradicionalne i/ili moderne tehnike lončarstva. Provođenjem navedenih aktivnosti, polaznici uz razvitak tehničkih vještina dolaze do spoznaja o samoj važnosti očuvanja lokalne baštine. Keramički atelje u Petrinji daje mogućnost rada s raznim tehnikama i materijalima koji uključuje izradu posuđa, skulptura te raznih dekorativnih predmeta koji su inspirirani lokalnom tradicijom i običajima, sve navedeno se provodi zahvaljujući prilagođenim edukacijama i interaktivnom pristupu. Ovaj atelje privlači sve dobne strukture, naročito manje uzraste koji takvo iskustvo ne mogu doživjeti u mjestu stalnog boravka odnosno u svom prebivalištu. Dakle atelje ovakvog tipa, na ovakvom lokalitetu je od izrazite važnosti iz razloga što pridonosi očuvanju kulturne baštine i lokalne tradicije, dok paralelno uz to nude dovoljno velik prostor za socijalnu integraciju i kreativno stvaralaštvo. Atelje je na taj način mjesto susreta, kulturnog stvaranja i edukacije što ga čini mjestom od presudne važnosti za daljnji razvitak destinacije kao i za očuvanje identiteta i lokalne zajednice (Otvoreni atelje, b. d.). Uz atelje, vrlo je važno istaknuti i centar NATURA SMŽ, koji se smjestio u Petrinji. Centar omogućuje interaktivni oblik upoznavanja kulturnih i prirodnih bogatstava, na području Petrinje i čitave

Sisačko – moslavačke županije. Centar posjeduje prezentacijske dvorane gdje posjetitelji mogu doživjeti rekonstrukcije starog Panonskog mora kao istražiti brdske i nizinske krajeve, a tako i rijeke koje se nalaze u Sisačko – moslavačkoj županiji. Centar je prilagođen za sve dobne skupine, a naročito za djecu. NATURA SMŽ obuhvaća 2 moderno standardizirana objekta te edukativni park, čija površina iznosi 10 000 metara kvadratnih. Posjetitelji imaju mogućnost koristiti multimedijske sadržaje, koji uključuju holograme, virtualnu stvarnost (VR), video sadržaje na velikim ekranima, navedeno edukaciju unutar samog centra čini vrlo intrigantnom i pristupačnom, svim uzrastima. Vrlo je bitno također istaknuti činjenicu da su svi sadržaji centra prilagođeni osobama s teškoćama odnosno ljudima s invaliditetom, što omogućuje jednaku dostupnost iskustava i spoznaja te inkluzivnost svim posjetiteljima. Uz sve prethodno navedeno, tijekom posjete centra, posjetitelj se dodatno može upoznati sa lokalnim životinjskim i biljnim svijetom, poput hrasta lužnjaka, šuma kestena, šišmiša, vukova te mnogih ptica, pogotovo orlova. Na taj način svi posjetitelji se mogu osvijestiti o važnosti očuvanja flore i faune područja Petrinje. Dakle centar NATURA SMŽ nastao je s primarnim ciljem edukacije te promicanja prirodnih bogatstava čitave Sisačko – moslavačke županije, te je na taj način vrlo važan faktor u razumijevanju i očuvanju biološke raznolikosti čitave regije (Natura SMŽ, b.d.).

3 Analitičko – eksperimentalni dio

Analizom podataka o turističkom prometu za 2023. godinu, može se doći do zaključka da grad Petrinja, naravno ima svoj udio u županiji, no postavlja se pitanje može li to puno bolje. Grad ima relativno slabe rezultate sve nakon potresa koji ga je zadesio u prosincu 2020. godine, magnitude 6,4 prema Richterovoj skali. To je devastiralo većinu infrastrukture u gradu koja je i prije toga bila relativno slaba zbog devastacije grada 90-ih godina prošlog stoljeća, za vrijeme Domovinskog rata. Dakle stanovnici Petrinje suočavaju se sa velikim problemima u kriznim vremenima gdje nažalost ovise o dobroj volji vlasti i o fondovima koji služe za restauraciju ili izgradnju razorenog područja. Tu valja istaknuti i razne udruge koje se zalažu ili koje volontiraju kako bi se ljudi na potresom pogođenom području što prije vratili u prvobitno stanje i započeli normalan i dostojan život u zajednici. Navedena problematika kao i rješenja iste najlakše se mogu prikazati SWOT analizom koja daje informaciju točnije služi kao alat za otkrivanje prednosti, slabosti, prilika i prijetnji za neki projekt ili neki oblik poslovanja. Analize koje se baziraju na SWOT-u služe

za strateško i promišljeno praćenje velikog udijela trendova na tržištu. Korištenjem analize mogu se preuzeti i identificirati konkurencijske ideje i prilike za poboljšanje turizma i drugih djelatnosti koje mogu podići standard i kvalitetu lokalne zajednice. Kombinacijom i sumiranjem navedene 4 komponente koje čine analizu, stvaraju širu sliku o problematici ili o situaciji u kojoj se u ovom slučaju nalazi grad Petrinja. Snage u SWOT-u predstavljaju interne odnosno unutarnje inicijative koje su se pokazale uspješnim, kada se govori o Petrinji to npr. može biti glineno područje na kojem se utvrdio grad. Slabosti u analizi predstavljaju interne inicijative koje su se pokazale neprovedivima ili neuspješnim, npr. u slučaju Petrinje to može biti nefunkcionalna pruga do samog grada odnosno slabija prometna povezanost. Prilike u SWOT analizi proizlaze iz realnog sagledavanja slabosti i snaga, zajedno u simbiozi sa eksternim inicijativama koje mogu ukoliko se dobro provedu Petrinju staviti u konkurentan i zavidan položaj. Prijetnje su najopasniji dio u analizi te se najčešće pojavljuju u eksternom odnosno vanjskom obliku te se ni na koji način ne mogu kontrolirati, idealan primjer su tu elementarne nepogode, poput prije navedenog potresa, npr. također i pandemija Covid-19.

SWOT analiza grada Petrinje:

1.) Snage za grad Petrinju:

- a) Bogata i raznolika povijest i kulturno nasljeđe – grad Petrinja posjeduje mnoge kulturno – povijesne spomenike, što joj daje na značaju identiteta u regiji, uz to valja uključiti tradiciju lončarstva i keramike. Navedeno pruža mogućnost odnosno stvara podlogu za razvitak edukativnog i kulturnog turizma.
- b) Raznovrsnost prirodnih i antropogenih resursa te ekološki potencijal – prirodne vrednote u okolici i u samoj Petrinji, poput rijeke Kupe i Zrinske gore, služe kao podloga i omogućavaju razvoj raznih aktivnosti poput ribolova, eko – turizma, avanturističkog turizma i planinarenja. Uz sve navedeno također se stvara mogućnost razvitka održivog i ruralnog turizma.
- c) Geografski smještaj te blizina velikih gradova – grad Petrinja se nalazi na vrlo povoljnom prostoru, smjestila se relativno blizu Karlovcu, Zagrebu te nešto malo više od 10 kilometara od Siska, to ju stavlja u idealnu poziciju

za izletnike i vikend turiste, također sama blizina Zagreba potencijalno može privući i investitore.

- d) Lokalni proizvodi i gastronomija – lokalna i tradicionalna jela te domaći proizvodi predstavljaju potencijal za razvoj gastro ponude, posebno kada se priča o ruralnom turizmu.

2.) Slabosti za grad Petrinju:

- a) Šteta od potresa velikih razmjera – potres koji je zadesio grad 29. prosinca u 12:19 2020. godine, za vrijeme zimskog računanja vremena. Štete su infrastrukturno grad Petrinju te druga mjesta u okolici vratili u stanje 90-ih godina za vrijeme Domovinskog rata, to je nažalost u tom razdoblju otjeralo potencijalne ulagače odnosno investitore. Gotovo svaki stambeni objekt ili kuća je pretrpio štetu, to je dovelo do pada atraktivnosti samog grada za turiste i već navedene investitore. Obnova je gotovo uvijek spor i dugotrajan proces koji zahtijeva i podrazumijeva značajna sredstva te usporava gospodarski oporavak.
- b) Nedostatak infrastrukture za turiste – grad je vrlo ograničen po pitanju smještajnih kapaciteta, nedostaje mu prateće turističke infrastrukture te kadrova, poput vodiča, atrakcija i informacijskih centara kao i moderniziranih hotelskih objekata koji su jedan od glavnih preduvjeta kada se govori o turizmu. Sve navedeno uvelike koči veći turistički razvoj u samoj Petrinji, isto kao za domaće i inozemne turiste.
- c) Demografske slabosti i iseljavanje lokalnog stanovništva – grad se uvelike suočava sa demografskim problemima i izazovima, kao i veliki ostatak Republike Hrvatske, negativni demografski trendovi su se posebice krenuli isticati nakon potresa. Ovo također uključuje iseljavanje mlađeg dijela populacije, odlazak zbog manjka radnih mjesta i nedostatka prilika, sve navedeno loše utječe na održivost zajednice i lokalnu ekonomiju.
- d) Nedostatci u području marketinga i u promociji – grad nije dovoljno turistički valorizirana destinacija u Republici Hrvatskoj. Gradu definitivno nedostaju kadrovi koji će se angažirati i napraviti čvrstu i usmjeravajuću marketing strategiju, naravno i fokus staviti na digitalnim platformama.

3.) Prilike za grad Petrinju:

- a) Razvitak avanturističkog i eko – turizma – grad Petrinja i okolica Petrinje posjeduju bogate krajobrazne, očuvane ekosustave i resurse koji su dobra podloga za razvitak eko – turizma, razvoj u području adrenalinskih aktivnosti poput kajakinga i raftinga te planinarskih i biciklističkih ruta. Navedene aktivnosti mogu zaintrigirati ekološki osviještene turiste i zaljubljenike u prirodne ljepote.
- b) Potpore za financiranje putem EU fondova i programa i strategija za obnovu – grad Petrinja ima mogućnost točnije ima dostupnost sredstava iz europskih fondova, također i iz nacionalnih planova i programa za obnovu nakon razornog potresa, sve navedeno daje mogućnost gradu za financiranje bitnih projekata, uključujući obnovu infrastrukture, kulturnih spomenika kao i razvoj turističkih kapaciteta.
- c) Povezivanje s turističkim destinacija na regionalnoj razini – surađivanje i međusobna potpora s okolnim gradovima u SMŽ može stvoriti sinergijski učinak koji će kao rezultat dati povećanje zainteresiranosti za čitavo područje, udruživanjem bi svakako trebali doći do poboljšanja turističke ponude, a tako i do većeg broja dolazaka što bi se na kraju u pozitivnom smislu oslikalo i na ekonomiju i gospodarstvo.
- d) Održavanje i oživljavanje kulturoloških manifestacija – ovo uključuje organiziranje raznolikih festivala te sajмова i manifestacija, poput Dana lončarstva i raznih drugih tradicionalnih sajмова i lokalnih festivala koji bi definitivno povećali posjećenost samog grada, uz to bi se i poduprijeli lokalni proizvođači te bi se ojačao kulturni identitet grada Petrinje, na regionalnoj razini, a tako i na razini čitave Republike Hrvatske.

4.) Prijetnje za grad Petrinju:

- a) Prijetnje od elementarnih nepogoda i katastrofa – za grad će uvijek biti prisutne prijetnje od raznih nepogoda i katastrofa i na to nažalost ljudi ne mogu utjecati, niti spriječiti, jednostavno je nepredvidivo. Jedno od idealnih rješenja je pažljiva izgradnja infrastrukture koja treba biti prilagođena za potencijalne katastrofe. Potres koji je zadesio grad Petrinju je pravi primjer kako katastrofa može uništiti infrastrukturu i smanjiti interes turista oko same destinacije.

- b) Oslanjane na eksterne tipove financiranja – financijska podrška uvijek može biti prekinuta iz nekih razloga, pogotovo dio vezan uz Europske fondove, takva situacija bi ugrozila mnoge projekte vezane uz obnovu grada Petrinje koji su trenutno za Petrinju od neizmjerne važnosti, oslanjanje na eksterna sredstva smanjuje održivost i autonomiju lokalne ekonomije i gospodarstva.
- c) Konkurentnost drugih destinacija u regiji i Republici Hrvatskoj – destinacije na razini čitave države koje su već dugo etablirane u turizmu poput onih u Dalmaciji i Istri, mogu, logično privući znatno više potražnje na svoj područje iz razloga što imaju znatno bolje razvijeniju ponudu i vrlo razvijene marketinške kampanje. Sve prethodno navedeno može Petrinji kočiti put da se etablira kao konkurentna destinacija u turizmu.
- d) Pad interesa za investicije za potresom pogođeno područje – percepcija negativne naravi o potencijalu i sigurnosti regije zbog potresa može odvratiti privatne investitore od investiranja u projekte, poput ulaganja u turističke atrakcije, restorane, kafiće, hotele. Neulaganja dodatno otežavaju i usporevaju ekonomski i gospodarski oporavak destinacije odnosno grada (Grad Petrinja, b.d., TZ Petrinja, b. d. b).

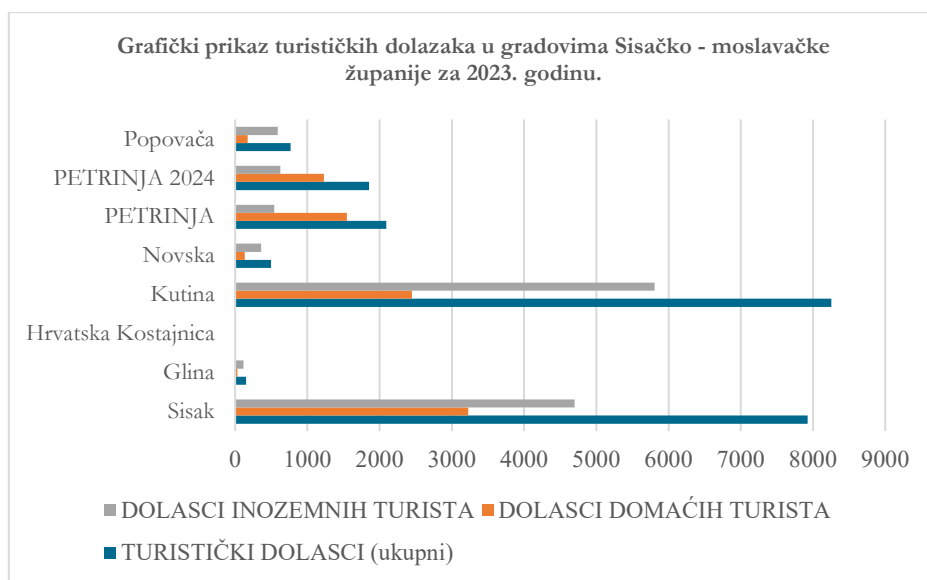
3.1 Turistički dolasci

Grad Petrinja u 2023. godini bilježi ukupan broj od 2091 turistička dolaska, od kojih 1548 čine odnosno broje domaći turisti, dok dolasci stranih odnosno inozemnih turista čine 543 turista. Navedeni podatci daju informaciju kako se za Petrinju ipak više zainteresirani domaći turisti odnosno posjetitelji. Uzimajući u obzir činjenicu da su oko grada Petrinje, veća i konkurentnija središta poput grada Siska s 7926 dolazaka i grad Kutinu s 8253 dolaska, grad Petrinja ostvaruje manji udio u ukupnim dolascima u Sisačko – moslavačkoj županiji. Razlozi ovakvim rezultatima za grad Petrinju mogu biti brojni, ali sigurno su jedni od njih loša i potresom uništena infrastruktura, koja je u postupku restauracije i obnove, nedostatak smještajnih kapaciteta ili neke specifične ponude koja bi zaintrigirala turiste kako i domaće tako i inozemne. U vremenskom intervalu od 01.01.2024. do 31.10.2024. godine u gradu Petrinji ostvareno je 1854. dolazaka, od toga 1230 otpada na domaće turiste, a broj inozemnih turista iznosi 624.

Tablica 1: Tablični prikaz turističkih dolazaka za gradove u Sisačko – moslavačkoj županiji, na ukupnoj, domaćoj i inozemnoj razini za 2023. godinu.

GRADOVI	TURISTIČKI DOLASCI (ukupni)	DOLASCI DOMAĆIH TURISTA	DOLASCI INOZEMNIH TURISTA
Sisak	7926	3229	4697
Glina	150	34	116
Hrvatska Kostajnica	/	/	/
Kutina	8253	2447	5806
Novska	497	135	362
PETRINJA	2091	1548	543
PETRINJA 2024	1854	1230	624
Popovača	766	175	591

Izvor: TZ Petrinja, 2023.

Grafikon 1: Grafički prikaz turističkih dolazaka za gradove u Sisačko – moslavačkoj županiji, na ukupnoj, domaćoj i inozemnoj razini za 2023. godinu.

Izvor: TZ Petrinja, 2023

Tablica 2: Tablični prikaz dolaska i noćenja po državama za 11 mjeseci 2024. godine

STATISTIKA 01.01.-31.10.2024.		
Država	Dolasci	Noćenja
Hrvatska	1.230	4.955
Bosna i Hercegovina	199	1.199
Mađarska	60	855
Njemačka	71	567
Albanija	17	390
Ostale afričke zemlje	3	353
Kosovo	16	221
Srbija	48	160
Ukrajina	31	122
Austrija	26	88
Slovenija	32	59
Nizozemska	8	53
SAD	16	48
Italija	21	45
Australija	5	34
Švedska	7	29
Rumunjska	6	28
Belgija	6	26
Kanada	5	25
Ostale azijske zemlje	13	24
Ujedinjena Kraljevina	4	24
Češka	6	21
Turska	4	16
Litva	3	15
Makedonija	3	15
Portugal	2	10
Francuska	1	9
Španjolska	2	8
Švicarska	2	6
Crna Gora	2	3
Bugarska	2	2
Danska	1	2
Južnoafrička Republika	1	2
Slovačka	1	1
Strani turisti:	624	4.460
Domaći turisti:	1.230	4.955
UKUPNO:	1.854	9.415

Izvor: TZ Petrinja, 2023

Tablica 3: Tablični prikaz dolaska i noćenja po državama u 2023. godini.

Država	DOLASCI 2023	NOĆENJA 2023
Hrvatska	1.548	8.183
Mađarska	55	1.640
Bosna i Hercegovina	195	1.248
Njemačka	87	404
Ostale afričke zemlje	14	240
Makedonija	7	147
Brazil	6	143
Nizozemska	19	141
Srbija	16	136
Italija	37	92
Austrija	21	89
Danska	4	52
Slovenija	27	49
Ujedinjena Kraljevina	9	46
Australija	7	35
Turska	4	33
Kanada	6	27
Češka	5	25
Poljska	5	17
Ostale azijske zemlje	4	10
Slovačka	7	7
Belgija	2	6
Crna Gora	4	4
SAD	1	3
Indija	1	1
Strani turisti:	543	4.595
Domaći turisti:	1.548	8.183
UKUPNO:	2.091	12.778

Izvor: TZ Petrinja, 2023

Turistička noćenja

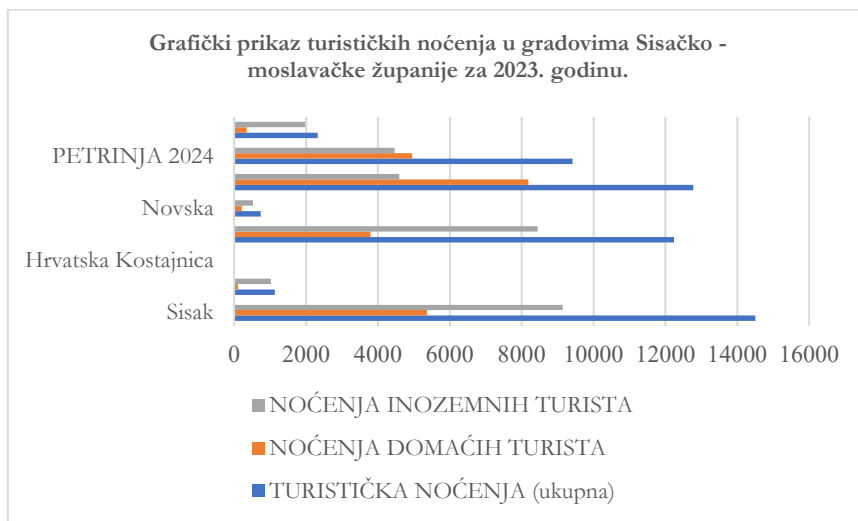
Kada se govori o noćenjima, grad Petrinja bilježi ukupnu brojku od 12778 noćenja, ako se taj broj podijeli sa brojem dolaska koji iznosi 2091, dobiva se informacija da svaki turist u prosjeku u Petrinji provodi 6,11 noći. Domaći turisti u 2023. godini ostvarili su 8183 noćenja, dakle taj broj se dijeli sa 1548 dolaska domaćih turista te se dobiva informacija da domaći turisti u prosjeku provode u Petrinji 5,29 noći. Strani turisti u 2023. godini ostvarili su 4595 noćenja, taj broj dijeli se sa 543 dolaska koji su inozemni turisti ostvarili te godine te se dobije informacija da strani turisti u

Petrinji u prosjeku provode 8,46 noći, dakle mnogo više u odnosu na domaće turiste. Može se pretpostaviti da inozemni turisti odsjedaju duže od domaćih zbog veće kupovne moći, točnije dolaze iz zemalja u kojima je standard veći nego u Republici Hrvatskoj pa će tako i od njih turistička potrošnja biti znatno veća u odnosu na domaće turiste. Činjenica je da strani turisti zamjećuju potencijal Petrinje za razvoj posebne turističke ponude koja bi mogla uključivati povijesne, kulturne ili prirodne atraktivnosti koje su intrigantne inozemnim turistima odnosno posjetiteljima. Ostvareni broj noćenja za 2024. godinu u vremenskom intervalu od 01.01. do 31.10. iznosi 9415 na ukupnoj razini, od toga na domaće turiste otpada 4955, a na strane turiste 4460. U 2024. godini svaki domaći turist u prosjeku u destinaciji ostane 4 noći, što je nešto niže u odnosu na 2023. godinu, dok su inozemni turisti i dalje pobjednici u toj kategoriji iz razloga što u prosjeku noće u destinaciji punih 7 noći.

Tablica 4: Tablični prikaz turističkih noćenja za gradove u Sisačko – moslavačkoj županiji, na ukupnoj, domaćoj i inozemnoj razini za 2023. godinu.

GRADOVI	TURISTIČKA NOĆENJA (ukupna)	NOĆENJA DOMAĆIH TURISTA	NOĆENJA INOZEMNIH TURISTA
Sisak	14502	5361	9141
Glina	1132	105	1027
Hrvatska Kostajnica	/	/	/
Kutina	12242	3793	8449
Novska	740	212	528
PETRINJA	12778	8183	4595
PETRINJA 2024	9415	4955	4460
Popovača	2325	348	1977

Izvor: TZ Petrinja, b. d. b.

Grafikon 2: Grafički prikaz turističkih noćenja za gradove u Sisačko – moslavačkoj županiji, na ukupnoj, domaćoj i inozemnoj razini za 2023. godinu.

Izvor: TZ Petrinja, b. d. b.

Smještajni kapaciteti

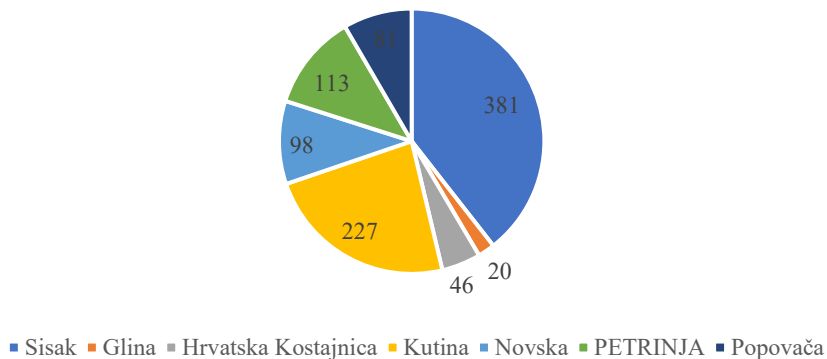
Kada se govori o smještajnim kapacitetima za grad Petrinju, na temelju prikazanog grafikona da se iščitati podatak da grad raspolaže sa 113 stalnih postelja, što nije dovoljno konkurentno čak ni unutar regije, kada se uspoređi broj postelja u Sisku, a broj u Sisku iznosi 381 te onaj u Kutini koji iznosi 227. Navedena činjenica može biti jedan od glavnih i presudnih razloga za znatno niže brojke dolazaka i noćenja u Petrinji, naravno ako se izuzme činjenica da je grad devastiran u potresu. Povećanjem broja smještajnih kapaciteta bi grad Petrinju pozicionirali znatno bolje te bi se tada napokon mogla isticati u turističkoj ponudi cijelog kraja odnosno Sisačko – moslavačke županije.

Tablica 5: Grafički prikaz postelja po gradovima u Sisačko – moslavačkoj županiji za 2023. godinu.

GRADOVI	POSTELJE (stalne)
Sisak	381
Glina	20
Hrvatska Kostajnica	46
Kutina	227
Novska	98
PETRINJA	113
Popovača	81

Izvor: TZ Petrinja, b. d. b.

**Prikaz stalnih postelja po gradovima za Sisačko -
moslavačku županiju (2023. godina).**

Grafikon 3: Grafički prikaz postelja po gradovima u Sisačko – moslavačkoj županiji za 2023. godinu.

Izvor: TZ Petrinja, b. d .b

Ostvareni prihodi za grad Petrinju u 2023. godini

1.) IZVORNI PRIHODI:

Turistička zajednica grada Petrinje ostvarila je putem izvornih prihoda iznos od 29 612,00 EUR, od kojeg je iznos od 2 472,00 EUR ostvaren od turističke pristojbe, a 27 141,00 EUR od turističke članarine.

- a) Realizacija izvornih prihoda: 29 612,00 EUR
- b) Turistička pristojba: 2 472,00 EUR
- c) Turistička članarina: 27 141,00 EUR

2.) PRIHODI IZ PRORAČUNA GRADA PETRINJE:

Prihodi koji dolaze iz proračuna grada Petrinje iznose 234 594,00 EUR od kojih 137 461,00 EUR za programske aktivnosti te 97 133,00 EUR za poslove administrativnog tipa.

- a) Realizacija: 234 594,00 EUR

- b) Programske aktivnosti: 137 461,00 EUR
- c) Administrativni poslovi: 97 133,00 EUR

3.) PRIHODI OD SUSTAVA TURISTIČKIH ZAJEDNICA:

3.1) PRIHODI HTZ-A ZA TURISTIČKI NEDOVOLJNO RAZVIJENA PODRUČJA:

Na otvoreni javni poziv za dodjeljivanje sredstava za projekte lokalnih tur. zajednica na tur. nedovoljno razvijenom području i kontinentu, Tur. zajednica grada Petrinje, prijavila je 2 projekta: FLIK – Festival lončarstva i keramike te CAMINO Banovina – hodočasnički put te je na taj način ostvarila potporu. Proces plaćanja i prijave obavljen je preko Turističke zajednice Sisačko – moslavačke županije.

- a) Realizacija: 19 834,00 EUR
- b) FLIK – Festival lončarstva i keramike: 9 917,00 EUR
- c) CAMINO Banovina – hodočasnički put: 9 917,00 EUR

4.) PRIHODI OD GOSPODARSKE DJELATNOSTI:

Tur. zajednica grada Petrinje ostvarila je 2023. godine prihod od Poslovnih zona (Zelene kuće) za prodaju promotivnih materijala poput stripa Petrinjske priče i legende, starih razglednica grada te kalendara i majica promotivnog sadržaja.

- a) Realizacija: 573,00 EUR

5.) OSTALI PRIHODI:

5.1) PRIHODI OD MINISTARSTVA KULTURE:

Na javni poziv otvorenog tipa za predlaganje javnih potreba u kulturi RH za 2023. godinu, prijavljen je projekt FLIK – Festival lončarstva i keramike od strane Turističke zajednice grada Petrinje te je ostvarena potpora

- a) Realizacija: 1 327,00 EUR

5.2) PRIHODI OD PARTNERA NA PROJEKTIMA:

Tur. zajednica grada Petrinje ostvarila je prihod na već navedenim projektima FLIK i CAMINO, partneri u sudjelovanju kod projekata bili su: grad Petrinja, Bratovština sv. Jakova, Hrvatsko planinarsko društvo Zrin Petrinja, Sisačko – moslavačka županija, grad Glina, obrt Sunflower, udruga GRAK – Građanski aktivizam, Općina Topusko, Poslovne zone Petrinja, udruga Natura i kultura Topsuko, Kulturno – povijesni centar Sisačko – moslavačke županije.

a) Realizacija: 650,00 EUR

Ostvareni prihodi za grad Petrinju u prvih 11 mjeseci 2024. godine

Turistička članarina u periodu od 01.01.2024. do 13.11.2024. iznosi 24 988,77 EUR,

Turistička pristojba od 01.01.2024. do 13.11.2024. iznosi 2 774,65 EUR, što ukupno rezultira iznosu od 27 763,42 EUR.

Proračun grada Petrinje iznosi: 364 118,61 EUR

Hrvatska turistička zajednica: 18 610,00 EUR

Turistička zajednica SMŽ: 2 500 EUR

Ministarstvo kulture: 3 000,00 EUR

Ostali prihodi: 7 000,00 EUR

4 Perspektivni dio

U perspektivnom dijelu rada poboljšanja ideja su koncipirana tako da su podijeljene u 5 točaka, gdje se probalo doći do originalnih i novih ideja koje mogu potencijalno otkloniti problematiku ili pomoći u davanju ideja za daljnji razvoj odnosno napredak grada Petrinje. Prijedlozi u seminarskom radu temelje se na prethodnim analizama i istraživanjima. Dakle taj dio može se podijeliti na iduće točke:

- 1.) Razvitak novih, modernijih strategija i bolji pristup – u spoznajama do kojih se došlo u analitičko eksperimentalnom dijelu kao i izazova koje se identificiralo, mogu se predložiti i konstruirati strategije koje bi bile usmjerene odnosno okrenuta ka optimizaciji postojećih procesa. Npr. ako se govori o turističkoj destinaciji, prethodno je potrebno razmotriti eventualnu mogućnost za diversifikaciju tur. ponude kako bi došlo do produljenja sezone te smanjenja ovisnosti o sezonalnosti, doduše koja u Petrinji i nije toliko istaknuta kao u ostatku Republike Hrvatske. Također navedeno bi uključivalo i novije i modernije marketinške pristupe, razvitak posebnih sadržaja tijekom izvansezonskog perioda, kao i također razvitak suradnje s lokalnom zajednicom kako bi se kreiralo više autentičnih proizvoda i ideja, naročito u turizmu.
- 2.) Implementiranje novih tehnologija – kada se govori o suvremenoj tehnologiji, zna se koliko ona može značajno doprinijeti u kvaliteti i efikasnosti u pružanju usluga. Kao jedna od opcija postoji ona vezana uz uvođenje digitalnih alata kao što su aplikacije koje služe za virtualne ture, koje bi bar privremeno olakšale nedostatak turističkih vodiča kao i olakšale turistima koji nemaju budžet koji bi izdvojili za turističke vodiče, također platforme za personalizirane ponude i sustave za praćenje zadovoljstva turista odnosno posjetitelja u destinaciji. Navedenim stavkama bi destinacija znatno lakše i brže dobivala povratnu informaciju o preferencijama turista te bi mogla prilagoditi svoje usluge u nekom realnom vremenu.
- 3.) Unapređenje održivog turizma i ekološke održivosti – uzimajući u obzir da je održivi turizam i ekološka odgovornost sve češća praksa u velikom broju destinacija, bilo bi idealno da grad Petrinja u potpunosti preuzme takav model, takav pozitivan trend bi smanjio negativan utjecaj na okoliš. Takav model bi uključivao uporabu održivih izvora energije (kao npr. energiju sunca, vode i vjetra), smanjenje otpada kroz razne inicijative vezane uz recikliranje otpada, kao i promocija ekološki prihvatljivih usluga i proizvoda. Provođenjem navedenih aktivnosti, destinacija bi se pozicionirala kao održiva i odgovorna na tržištu.
- 4.) Poticanje inovativnosti i kreativnosti kod radne snage – razvitak ljudskih resursa putem raznih edukacija i obuka koje potiču inovativne pristupe i kreativna promišljanja može značajno unaprijediti radnu učinkovitost i povećati konkurentnost same destinacije. Idealno bi bilo ulagati u programe obuke koji se zaposlenicima daju mogućnost stjecanja novih vještina, posebice u aspektu

kreivnosti, timskog rada, digitalnih tehnologija te prilagodljivosti promjenjivim uvjetima na samom tržištu.

- 5.) Pronalazak dugoročnih partnera – u ovom dijelu naglasak se stavlja na usmjeravanju na strateški promišljena partnerstva s drugim destinacijama, organizacijama i institucijama, na taj način može se otvoriti mogućnost za dijeljenje znanja, iskustava te resursa. Npr. partnerstvo s obrazovnim institucijama može omogućiti razvoj i istraživanje novih turističkih proizvoda, a suradnja s privatnim oblikom sektora može donijeti inovativna rješenja koja će rezultirati obogaćenom ponude i poboljšanjem korisničkog iskustva.

5 Zaključak

Temeljom analize turističkog potencijala grada Petrinje, rad ističe prednosti i izazove koji će oblikovati njen daljnji razvoj, kako sada tako i u budućnosti. Grad je suočen s mnogim nedaćama poput onih, početkom 90-tih i potresa iz prosinca 2020. godine koji su infrastrukturno i demografski razorili grad, na taj način došlo je i do ograničenja turističkih kapaciteta kao i pada u brojkama u turizmu, koje su već i bile same po sebi narušene zbog pandemije Covid – 19. Iako su domaći turisti odnosno posjetitelji brojniji, strani turisti pokazuju veću sklonost dužim boravcima u destinaciji odnosno u gradu Petrinji, što pokazuje potencijal za privlaćenje inozemne potražnje. Analize u radu dokućuju kako grad posjeduje jake prednosti za izgradnju i kreiranje autentične turističke ponude. Kulturno i povijesno nasljeđe poput duge tradicije lončarstva i autentične i specijalne gastronomske ponude, pružaju idealnu priliku za razvitak kulturnog i edukativnog turizma. Geografski položaj grada Petrinje koji se nalazi nedaleko od Siska i Zagreba, dodatna je prednost koja je odlična podloga za posjetitelje i vikend turiste. Predložene inicijative za revitalizaciju turizma usmjerene su prema implementaciji novih tehnologija i strategija, kao i razvoju jedinstvenih turističkih doživljaja. Primjena digitalnih alata poput interaktivnih mobilnih aplikacija može uvelike olakšati i obogatiti posjet gradu te pružiti mogućnost pristupa atrakcijama osobama koje možda nisu u prilici fizički posjetiti sve lokacije. Osim navedenog naglasak se stavlja na usmjeravanje i sprovođenje strategija ekološki održivog turizma i očuvanju lokalne zajednice. Petrinja ima mogućnost iskoristiti svoje prirodne resurse za razvoj ekoturizma, pružajući turistima i posjetiteljima koji su ekološki osviješteni aktivnosti poput planinarenja, kampiranja, promatranja ptica te vođenih eko – školskih programa. Također valja istaknuti kako prilike koje su ponuđene u obliku nacionalnih programa

za obnovu i EU fondova, treba maksimalno iskoristiti za revitalizaciju infrastrukture te za proširenje same turističke ponude. Kako bi grad uspio izrealizirati i ostvariti svoj maksimalni turistički potencijal, nužno je prethodno ulagati u ljudske resurse, posebice u obuci osoba u ugostiteljstvu i vodiča te je također od velike važnosti ulaganje u poboljšanje i proširenje smještajnih kapaciteta. Uz to važna je i uspostava dugoročnih partnerstva s privatnim sektorom te obrazovnim institucijama. Pristup i razvitak temeljen na inkluzivnosti, održivom turizmu i inovacijama pružit će gradu podlogu za stvaranje konkurentne turističke destinacije. Slijeđenjem strateških koraka Petrinja može biti uspješna i prepoznatljiva destinacija u regiji, a tako i izvan pružajući posjetiteljima autentično, nezaboravno i bogato iskustvo, a lokalnoj zajednici dugoročnu korist i zadovoljstvo.

Literatura

- Državni zavod za statistiku. (2024.). *Turizam u 2023: statistička izvješća, broj 1731*. Preuzeto sa https://podaci.dzs.hr/media/pt0dpwn5/si-1731_turizam-u-2023.pdf, 8. 11. 2024.
- Grad Petrinja. (b.d.). *Grad Petrinja*. Preuzeto sa <https://www.petrinja.hr>, 11. 11. 2024.
- Natura SMŽ. (b.d.). Preuzeto sa <https://natura-smz.com>, 7. 11. 2024.
- Otvoreni atelje. (b.d.). *Otvoreni atelje*. Preuzeto sa <https://otvoreniatelje.eu/>, 11. 11. 2024.
- TZ Petrinja. (b.d.a). *Povijest*. Preuzeto sa <https://petrinjaturizam.hr/povijest/>, 7. 11. 2024.
- TZ Petrinja. (b.d.b). *Dokumenti*. Preuzeto sa <https://petrinjaturizam.hr/dokumenti/>, 7. 11. 2024.
- TZ Petrinja. (2013). *Strateški plan razvoja turizma destinacije Petrinja*. Preuzeto sa https://petrinjaturizam.hr/wp-content/uploads/2022/07/STRATE%C2%B5KI-PLAN-RAZVOJA-TURIZMA_compressed.pdf, 10. 11. 2024.
- TZ Petrinja. (2023). *eVisitor*. Preuzeto sa <https://petrinjaturizam.hr/evisitor/>, 16. 11. 2024.

